

MECANISMUL DE ATRAGERE A INVESTIȚIILOR STRĂINE

Tatiana TOFAN,
doctor în economie,
Academia de Administrare Publică
de pe lângă Președintele Republicii Moldova

SUMMARY

In the contemporary society, the upgrading of the national economy is inconceivable without the existence of well-formed investment programs because investment is the material support of economic growth. Based on calculations, available material and human resources it can be targeted to areas of maximum efficiency for these divisions to advance the national economy. Attracting foreign investors is a complicated process for any growing economy, as foreign investment is one of the safest ways to stimulate growth.

În societatea contemporană, modernizarea structurii economiei naționale este de neconceput fără existența unor programe de investiții bine alcătuite, deoarece investițiile reprezintă suportul material al creșterii economice. Numai pe baza calculelor, resursele materiale și umane disponibile pot fi orientate spre domeniile de eficiență maximă, spre acele ramuri care determină progresul economiei naționale în ansamblu.

Atragerea investitorilor străini reprezintă un proces complicat pentru orice economie în dezvoltare, deoarece investițiile străine constituie una dintre cele mai sigure metode de stimulare a creșterii economice.

Actualmente, în contextul internațional, o importanță deosebită o deține orientarea strategică a investițiilor, care presupune, că managerii trebuie să cunoască nu numai mediul socioeconomic actual, dar și pe cel

viitor, să identifice cauzele care se află la baza schimbărilor. Deci se vor realiza doar proiectele care au șanse de succes, care vor genera efecte utile pe întreaga durată a lor de viață economică, într-un mediu socioeconomic în continuă schimbare. Această abordare este de mai mare importanță în domeniul lucrărilor publice, unde fiecare proiect trebuie să se încadreze pe axele strategice ale dezvoltării economico-sociale la nivel local și/sau național. Trebuie subliniat faptul că fiecare proiect, pe lângă încadrarea în strategia de ansamblu, trebuie să se realizeze după o strategie de proiect personală, ce fundamentează liniile generale de realizare, exploatare a obiectivului de investiții. În continuare, vom încerca să determinăm metodele și posibilitățile de atragere în Republica Moldova a investitorilor străini, dar și a factorilor unici pentru a-i cointeresa.

Exista trei factori caracteristici pentru economia Republicii Moldova, care ar putea cuceri investitorii străini.

1. Primul factor este *amplasarea geografică*. Republica Moldova ocupă o poziție deosebită între Est și Vest, există o legătură strânsă, politică și economică, cu ambele. Amplasarea reușită a Moldovei poate atrage investitori care sînt interesați atît de piețele dinamice din fosta Uniune Sovietică, cît și de economiile mai mari și mai tradiționale din Europa Occidentală.

2. Al doilea factor constă în faptul că Republica Moldova este asigurată cu *resurse naturale*, ce fac țara o zonă agricolă fertilă. În prezent, Republica Moldova beneficiază de aceste avantaje, producînd vinuri, fructe și came, care sînt exportate în Est și în Vest. Totodată, producția agricolă din Republica Moldova s-a redus considerabil spre sfîrșitul anilor '80 ai sec. XX și a scăzut simțitor după obținerea independenței. Odată cu creșterea numărului întreprinderilor agricole private, în ultimii cîțiva ani, volumul producției a sporit simțitor. Creșterea productivității din contul privatizării a fost îmbucurătoare, dar investitorii străini ar putea oferi capital și utilaje necesare pentru a restabili cu mult mai repede capacitățile sectorului agrar.

3. Și cel mai important factor este determinat de *forța de muncă instruită* a Republicii Moldova, multilingvă și calificată, disponibilă pentru costuri mai mici decît în multe alte părți din Europa.

Autorul vine cu o recomandare către Guvernul Republicii Moldova de a elabora și a aplica în politica de atragere a investițiilor străine următoarele măsuri:

1. De a *implemența modelul de dezvoltare economică de tip corporatist*, caracteristic țărilor europene mici și

mijlocii, care îmbină participarea comună a statului, întreprinderilor și cetățenilor la asigurarea bunăstării naționale.

Evoluția spre obținerea unui nivel de trai decent este determinată de capacitatea de a atinge niveluri sporite de creștere a productivității, ca rezultat al conlucrării autorităților publice cu sectorul privat, al creșterii permanente a calității și eficienței produselor, al îmbunătățirii tehnologice, dar și al dezvoltării capacității de concurență în sectoarele nou-create.

2. De a întreprinde *acțiuni imediate de simplificare a cadrului economic intern*, realizate în două direcții: cadrul juridic și cadrul instituțional.

Obținerea rezultatelor pozitive ar fi posibilă prin eliminarea obstacolelor și a verigilor inutile din activitatea economică, întîmpinate la identificarea, inițierea, negocierea, constituirea și operarea pe piața moldovenească a investițiilor străine directe. O primă categorie de dificultăți se localizează la nivelul informațional, ce nu asigură transparența necesară unui mediu economic concurențial. Într-o societate, care nu are experiență în prelucrarea și prezentarea datelor economice necesare pentru luarea deciziilor economice, factorii decidenți sînt neobișnuiți cu analiza economică ca fundamentare a propriilor acte de conducere și au rezervă sau lipsă de profesionalism în pregătirea, circulația și folosirea informațiilor economice corecte [5].

3. La crearea mediului transparent și delimitarea clară a atribuțiilor decidenților trebuie să se țină seama și de regulile care se stabilesc, de valoarea acestor reguli și de efectul acestora. Evaluarea patrimoniului constituie o

procedură tehnică, dar principiile care stau la baza ei țin de decizia politică. Dacă se urmărește, în primul rând, punerea în valoare a resurselor economiei naționale, evaluarea ar trebui să fie secundară. Principala preocupare a instituțiilor oficiale ar trebui să constituie nu sancționarea erorilor în legătură cu evaluarea, ci eliminarea lipsei de acțiune în a produce cât mai multă valoare adăugată cu aceste resurse, indiferent de valoarea lor.

4. La fel și **reforma administrației publice, locale și centrale**, organizarea activității guvernamentale de elaborare și punere în practică a politicilor economice și derularea procesului de decizie constituie cheia atingerii obiectivelor unei strategii naționale de dezvoltare economică și socială. Reforma sistemului trebuie să acorde stabilitate, disponibilitate și eficiență aparatului administrativ, capabil să asigure continuitatea și aplicarea politicilor economice de bază paralel cu schimbările aprobate de către guvern, cu ajustările rezultate din orientările partidului sau partidelor politice, afiliate puterii.

5. **Tratarea în mod corect, cu legi aplicate în egală măsură, a investitorilor străini și a celor autohtoni.** Un cadru juridic puternic, respectarea supremației legii și instituțiile eficiente oferă stabilitate și oportunități egale. Companiile doresc să fie sigure de instituțiile și valorile democratice puternice. De asemenea, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat legi, care contribuie la stabilitatea investitorilor străini, precum "Strategia investițională a Republicii Moldova"[3], "Legea cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător"[2], "Strategia de atragere a investitorilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015"[4]. Aceste legi plasează ferm

investițiile străine în Republica Moldova într-un cadru legal european, clar pentru companiile străine.

6. **Accesul la toate sectoarele economiei moldovenești.** Investitorii pot alege în mod liber tipul de activitate pe care o vor desfășura, prin luarea în considerare a reglementărilor care stabilesc regimul de obținere a autorizațiilor și a monopolului de stat valabil pentru anumite activități.

7. **Libertatea formelor juridice și a modalităților de efectuare a investițiilor.** Prin acest principiu se garantează investitorilor libera alegere a formelor juridice de efectuare a investițiilor, cu respectarea prevederilor legale, dar și a tipurilor de aport la capitalul societăților comerciale (în numerar sau în natură).

8. **Protecția investițiilor de procesul naționalizării, exproprierii sau a altor măsuri cu efect echivalent.** Investițiile, efectuate în Republica Moldova, nu pot fi naționalizate, expropriate sau supuse unor măsuri cu efect echivalent, excepții fiind cazurile în care o astfel de măsură întrunește următoarele condiții:

- sînt necesare pentru cauza de utilitate publică;
- sînt nediscriminatorii;
- se desfășoară în conformitate cu cadrul legislativ;
- se stabilește plata unei despăgubiri prealabile, adecvate și efective.

9. **Garantarea drepturilor și facilităților.** În vederea încurajării investițiilor, sînt prevăzute un șir de facilități fiscale și vamale, în conformitate cu practica și legislația europeană. Potrivit reglementărilor legale, investitor poate fi o persoană fizică sau juridică, rezidentă sau ne-rezidentă, cu domiciliu sau sediul permanent în Republica Moldova în oricare dintre modalitățile prevăzute de lege.

10. Birocrația și transparența. Investitorii nu vor investi într-o țară, dacă simt că vor fi tratați într-un mod incorect, dacă vor fi stopați de ineficiența Guvernului sau hărțuiți prin mită. Nevoia de transparență și de a limita birocracia sînt legate intrinsec. Cu cît vor exista mai multe formalități, reglementari excesive și intervenții din partea Guvernului, cu atît gradul corupției și al mitei va spori ca metodă eficientă de ocolire a sistemului birocratic.

11. Economia tenebră. Investitorilor străini le este greu să concureze cu o companie care stabilește prețuri cu mult mai mici, deoarece nu plătește impozite pe venit. Există multe motive pentru care astfel de companii nu se înregistrează, unul dintre motivele principale fiind chiar complexitatea procesului de înregistrare. Numărul instituțiilor de stat de la care un om de afaceri trebuie să obțină semnături, permise, licențe, autorizații și autentificări este, pur și simplu, copleșitor. Republica Moldova pune un accent deosebit pe investițiile străine ca factor-cheie în impulsivizarea dezvoltării economice și eforturilor constante în vederea îmbunătățirii climatului investițional, promovînd o politică fiscală favorabilă pentru investitorii străini. Constituția Republicii Moldova garantează inviolabilitatea investițiilor alocate în țară de către agenți fizici și juridici, inclusiv agenți economici străini. Cele mai importante principii constituționale ale Republicii Moldova sînt: supremația legii, economia de piață, proprietatea privată, prevederile împotriva exproprierii bunurilor și separarea puterilor în stat [1].

Deci în toate sectoarele economiei, investițiile străine și cele naționale sînt tratate identic, legislația curentă a Republicii

Moldova fiind bazată pe nediscriminarea investitorilor străini în raport cu investitorii naționali. Republica noastră beneficiază de un climat de afaceri prielnic și transparent. Politicile antimonopoliste sînt guvernate de Legea despre activitatea monopolurilor și dezvoltarea concurenței. Legea în cauză stabilește principiile fundamentale, bazate pe standardele UE, care reglementează activitatea întreprinderilor monopoliste și dezvoltarea concurenței. În același timp, există și alte acte legislative, care, de asemenea, contribuie la atragerea investițiilor străine, cum ar fi: Legea despre proprietate, Legea despre antreprenoriat și întreprinderi, Legea despre instituțiile financiare, Legea despre franchising și Codul Fiscal. Republica Moldova se bucură de un sistem investițional liberal, iar Legea despre investiții străine permite implementarea investițiilor de capital în toate sectoarele economiei Republicii Moldova.

Politica de stat în domeniul atragerii investițiilor și promovării exporturilor pentru anii 2006-2015 urmează a fi orientată spre direcții prioritare, cum ar fi:

- perfecționarea cadrului de politici în atragerea investițiilor străine;
- promovarea investițiilor străine în infrastructură;
- deetatizarea și perfecționarea gestionării patrimoniului public;
- dezvoltarea pieței financiare;
- stimularea investițiilor străine;
- dezvoltarea zonelor economice libere și creșterea parcurilor industriale;
- dezvoltarea exporturilor de mărfuri și servicii;
- amplificarea rolului pieței de capital;
- dezvoltarea exporturilor de mărfuri și servicii [4].

Concluzii

Investițiile străine au contribuit la dezvoltarea economică mondială, inclusiv a economiilor țărilor-gazdă, ele contribuie, de asemenea, la creșterea economică atât prin îmbunătățirea calității lor, cât și prin alți factori, cum ar fi, de exemplu, transferul de tehnologii avansate, dezvoltarea și perfecționarea resurselor umane,

implementarea noilor forme manageriale și organizatorice, extinderea piețelor de schimb și internaționalizarea producției. Țările receptoare de investiții străine directe, prin intermediul corporațiilor transnaționale, sînt incluse în rețeaua mondială de schimburi și de comercializare a producției.

BIBLIOGRAFIE

1. Constituția Republicii Moldova, aprobată la 29.07.1994 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.1 din 12.08.1994. - P.5.
2. Legea Republicii Moldova „Cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător”.
3. Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova nr.998-XII „Strategia investițională a Republicii Moldova” din 01.04.1992 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.32 din 20.04.1992. - P.3. 03.04; Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.64-66/344 din 23.04.04. - P.7.
4. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova, nr.1288 din 06.XI.2006 „Strategia de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015”, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.184-183 (1962 - 1964) din 24.XI.06. - P.17, 26.
5. Tofan, Tatiana // Importanța investițiilor străine în procesul de relansare a economiei naționale în Republica Moldova // Revista economică „Economie și sociologie”, Chișinău, nr. 2, 2008.

Prezentat: 16 februarie 2010.

Recenzent: Galina SAVELIEV, doctor în economie, Institutul de Economie, Finanțe și Statistică al Academiei de Științe a Moldovei.

E-mail: tatianatofan@yahoo.com